

PRZYGOTOWANIE DO UCZESTNICTWA W RYNKU PRACY

RAPORT Z BADANIA UCZNIÓW KOŃCZĄCYCH EDUKACJĘ W SZKOŁACH
PROWADZĄCYCH KSZTAŁCENIE ZAWODOWE W WIELKOPOLSCE WSCHODNIEJ 2019 R.

Tekst i opracowanie:
Arleta Jaśniewicz

Współpraca:
Andrzej Budny
Anna Koziarska
Sylwia Nawrot
Przemysław Trawczyński

Redakcja techniczna:
Wojciech Kos (ODN Kalisz)

Korekta językowa:
dr Zbigniew Budny

Projekt okładki:
Piotr Sadowski

Wydawca:
Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego
w Koninie
ul. Sosnowa 14
62-510 Konin

CWRKDiZ

Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia
Dualnego i Zawodowego w Koninie

ISBN: 978-83-87692-08-7

Nakład: 220 egz.

Przygotowanie do druku i druk:
Poligrafia, Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Kaliszu

ODN

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
w Kaliszu

Spis treści

I. Informacje ogólne	9
I.1. Cele badania.....	9
I.2. Metoda badania	9
I.3. Przebieg badania	10
II. Analiza oczekiwań dotyczących przyszłego zatrudnienia.....	14
II.1. Plany edukacyjno-zawodowe uczniów	14
II.2. Oczekiwania badanych wobec przyszłej pracy.....	15
III. Analiza oceny przygotowania do wejścia na rynek pracy	21
III.1. Ogólne odczucia dotyczące przygotowania do wejścia na rynek pracy.....	21
III.2. Analiza oceny kompetencji cyfrowych.....	22
III.3. Analiza oceny kompetencji językowych	24
IV. Wnioski i rekomendacje	27
IV.1. Wnioski	27
IV.2. Rekomendacje.....	28
Spis wykresów.....	29

Szanowni Państwo,

oddajemy w Wasze ręce wyniki badania ankietowego uczniów kończących szkoły prowadzące kształcenie zawodowe. Badanie zostało przeprowadzone w kwietniu 2019 roku, a jego celem było poznanie opinii uczniów na temat ich oczekiwań i przygotowania do wejścia na rynek pracy.

Dziękujemy dyrektorom szkół oraz nauczycielom przedsiębiorczości i nauczycielom doradcom zawodowym, którzy zaangażowali się w przeprowadzenie badania, umożliwiając zebranie ankiet na terenie swoich placówek.

W badaniu wzięli udział uczniowie następujących szkół zlokalizowanych na terenie działania Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Koninie:

- Zespół Szkół Ogólnokształcących i Technicznych w Sompolnie,
- Zespół Szkół Ogólnokształcących i Technicznych w Kleczewie,
- Zespół Szkół Centrum Kształcenia Ustawicznego w Koninie,
- Zespół Szkół Górniczo-Energetycznych w Koninie,
- Zespół Szkół Technicznych w Koninie,
- Rzemieślnicza Szkoła Zawodowa w Koninie,
- Zespół Szkół Budownictwa i Kształcenia Zawodowego w Koninie,
- Zespół Szkół Technicznych w Kole,
- Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Powierciu,
- Zespół Szkół Ekonomicznych w Słupcy,
- Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Strzałkowie,
- Zespół Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Ustawicznego w Kaczkach Średnich.

Mamy nadzieję, że lektura raportu będzie dla Państwa interesująca. Liczymy, że przedstawione wnioski i rekomendacje będą dla nas inspiracją do dalszych działań wspierających młodzież w zakresie rozwoju kwalifikacji zawodowych oraz kompetencji kluczowych niezbędnych na wymagającym rynku pracy.

Andrzej Budny
*Dyrektor
Centrum Wsparcia Rzemiosła,
Kształcenia Dualnego i Zawodowego
w Koninie*

CENTRUM WSPARCIA RZEMIOSŁA, KSZTAŁCENIA DUALNEGO I ZAWODOWEGO W KONINIE

Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Koninie jest jednostką organizacyjną Samorządu Województwa Wielkopolskiego utworzoną 1 października 2017 roku. Idea utworzenia Centrum wiąże się z trzema obszarami, do których należą: promocja szkół zawodowych i rzemieślniczych jako szkół tzw. „pierwszego wyboru” wśród uczniów szkół podstawowych, szeroko rozumiane wsparcie szkół prowadzących kształcenie zawodowe w osiąganiu wysokich efektów kształcenia oraz promocja kształcenia dualnego wśród pracodawców i innych interesariuszy sektora edukacji zawodowej i rynku pracy.

CWRKDiZ obejmuje swoim zasięgiem miasto Konin oraz powiaty: koniński, kolski, słupecki i turecki. W trakcie dotychczasowej działalności CWRKDiZ podjęto liczne inicjatywy edukacyjne, do których należą:

- utworzenie Szkolnych Inkubatorów Przedsiębiorczości we współpracy z 10 placówkami prowadzącymi kształcenie zawodowe i 4 partnerami; zrealizowano ponad 30 przedsięwzięć w zakresie edukacji ekonomicznej dla prawie 400 uczniów,
- prowadzenie platformy internetowej dla uczniów i doradców zawodowych pn. „System Informacji Zawodowej”,
- realizacja projektu POWER VET pn. „Przez Portugalię na europejski rynek pracy - wsparcie kształcenia zawodowego w Wielkopolsce Wschodniej” dofinansowanego w konkursie Erasmus+ 2019,
- organizacja dwóch edycji Nocy Zawodowców, wydarzenia pod patronatem Marszałka Województwa Wielkopolskiego promującego kształcenie zawodowe,
- realizacja zajęć w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego w placówkach kształcenia zawodowego dla około 800 uczniów,
- realizacja cyklu ponad 100 edycji warsztatów pn. „Kariera zawodowa – przypadek czy świadomy wybór” (50 szkół, 2000 osób),
- realizacja wspólnie z Turecką Izbą Gospodarczą projektu w ramach Wielkopolskiego Programu Operacyjnego Województwa Wielkopolskiego pn. Kierunek kształcenie dualne przyszłością Powiatu Tureckiego,

- współpraca z bbw Bildungszentrum Ostbrandenburg GmbH we Frankfurcie nad Odrą w zakresie wymiany dobrych praktyk dotyczących kształcenia i szkolenia zawodowego, narzędzi pracy z uczniem oraz wspólnej realizacji projektów,
- utworzenie klubów doradców zawodowych wspierających szkolnych doradców edukacyjno-zawodowych w procesie analizy potrzeb uczniów i rodziców poprzez szkolenia, warsztaty i wymianę doświadczeń,
- zrealizowanie kilkudziesięciu spotkań roboczych z pracodawcami i organizacjami pracodawców, cechami rzemioł różnych poświęconych tematyce kształcenia zawodowego,
- udział w przedsięwzięciach o charakterze strategicznym na zaproszenie Miasta Konina i Agencji Rozwoju Regionalnego SA w Koninie,
- prowadzenie Regionalnego Punktu Informacyjnego w programach realizowanych przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji,
- prowadzenie działań z zakresu preorientacji, orientacji zawodowej i doradztwa zawodowego w szkołach podstawowych, branżowych I stopnia i technikach; wykorzystywanie innowacyjnych metod pracy, takich jak warsztaty on-line, konkursy, gry miejskie i zajęcia edukacyjne z wykorzystaniem maskotki eventowej „Stefan Zawodowiec” dla najmłodszych.

Od początku działalności Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego budowało swoją pozycję lidera w obszarze wsparcia kształcenia zawodowego w Wielkopolsce Wschodniej. Liczne inicjatywy były odbierane pozytywnie zarówno przez kadrę zarządzającą, jak i personel oraz szkoły. Dzięki ugruntowanym relacjom z Centrum wiele placówek aktywnie angażuje się w przedsięwzięcia inicjowane przez CWRKDiZ w Koninie.

I. INFORMACJE OGÓLNE

Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Koninie zrealizowało badanie ankietowe uczniów kończących szkoły prowadzące kształcenie zawodowe. Badanie przeprowadzone zostało w szkołach aktywnie współpracujących z CWRKDiZ w Koninie w realizacji projektów i działań statutowych, skierowanych zarówno do uczniów, jak i do nauczycieli. Na terenie działania CWRKDiZ w Koninie, tj. w powiatach: konińskim, słupeckim, kolskim i tureckim, kształcenie zawodowe realizowane jest w 18 placówkach oświatowych. Badanie zostało przeprowadzone w 12 szkołach, a wzięło w nim udział 800 uczniów, co stanowi odpowiednio 66,70% placówek oraz około 7,24% wszystkich uczniów kształcących się w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe na obszarze badania. Szacunkowo przebadano 35,75% uczniów kończących naukę w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe w 2019 roku.

I.1. Cele badania

Badanie miało na celu zebranie informacji od uczniów kończących edukację w 2019 roku na temat ich oceny planów po ukończeniu szkoły dotyczących dalszej edukacji lub podjęcia pracy. Celem badania było także poznanie, w jaki sposób młodzież ocenia stopień swojego przygotowania do wejścia na rynek pracy oraz poznanie oczekiwań dotyczących pierwszej pracy. Badanie było skoncentrowane na kwestiach związanych z rynkiem pracy i stanowi przeciwagę do powszechnie realizowanych przez instytucje rynku pracy badań dotyczących oczekiwań pracodawców w stosunku do pracowników. Oprócz oceny przygotowania do wykonywania zawodu, badanie daje odpowiedź również na pytania związane z oceną kluczowych kompetencji wymaganych na rynku pracy.

I.2. Metoda badania

Badanie zostało przeprowadzone za pomocą ankiet. Ankieta audytoryjna jest techniką badań ilościowych polegającą na samodzielnym wypełnieniu kwestionariusza ankiety przez respondentów zgromadzonych w pomieszczeniu, stanowiących au-

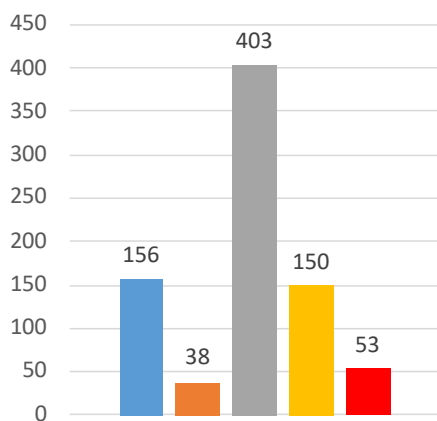
dytorium (np. w sali konferencyjnej, w sali wykładowej lub szkolnej, w kinie itp.) Wszystkie badane osoby mają zagwarantowaną anonimowość udziału w badaniu – wypełnione ankiety są osobiście zbierane przez badacza sprawującego pieczę nad prawidłowym przebiegiem badania, służącego pomocą w razie pytań uczestników spotkania. Cechą charakterystyczną tej techniki jest standaryzacja warunków przeprowadzenia wywiadu – w tym samym miejscu i w tym samym czasie. Próba badawcza może być obszerna, ponieważ poprzez ankietę audytoryjną można skonsultować się z bardzo dużą liczbą osób w krótkim czasie. Ponadto zwiększa się zwrotność ankiet, gdyż uczestnicy badania mają zorganizowany i zapewniony czas potrzebny na przeprowadzenie badania. Nie muszą też poświęcać dodatkowego wysiłku i czasu na odesłanie ankiety.

W badaniu zastosowano ankietę składającą się z dziesięciu pytań zamkniętych jednokrotnego wyboru. Dodatkowe trzy pytania stanowiły metryczkę.

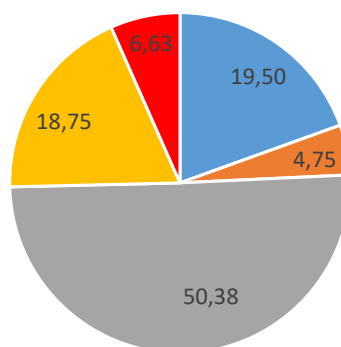
1.3. Przebieg badania

Badanie przeprowadzone zostało w okresie od 28 marca do 30 kwietnia 2019 roku i objęło uczniów zasadniczych szkół zawodowych, techników oraz liceów profilowanych. W badaniu wzięło udział 800 uczniów, z czego ponad połowa kształciła się w placówkach zlokalizowanych na terenie Miasta Konina. Rozkład geograficzny badanych, wg lokalizacji szkoły, przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 1
Liczba uczestników badania wg lokalizacji szkoły [osoby]

Wykres 2
Rozkład uczestników badania wg lokalizacji szkoły [%]

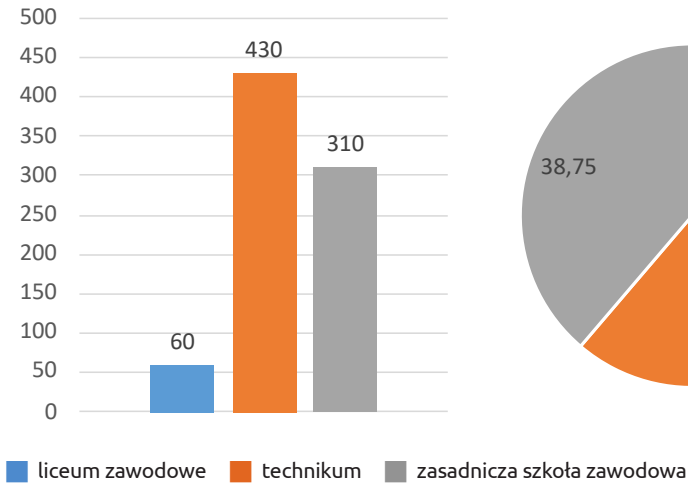

■ Powiat Kolski
 ■ Powiat Koniński
 ■ Powiat M. Konin
■ Powiat Stupecki
 ■ Powiat Turecki

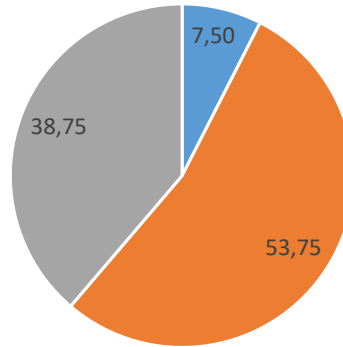
Źródło: opracowanie własne – Arleta Jaśniewicz

W badaniu ankietowym wzięli udział uczniowie kształcący się w czwartych klasach techników, trzecich klasach szkół branżowych I stopnia oraz w czwartych klasach liceów profilowanych. Ponad połowę badanych stanowili uczniowie techników, zaś udział uczniów liceów był marginalny.

Wykres 3
Liczba uczestników badania
wg typu szkoły [osoby]

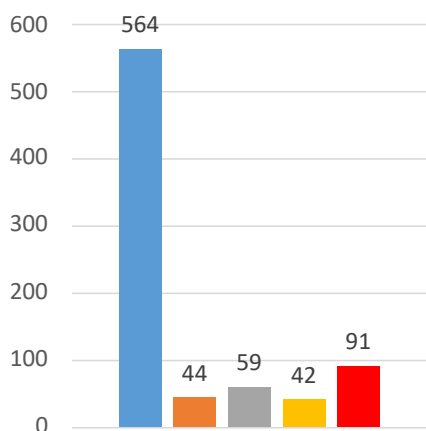
Wykres 4
Rozkład uczestników badania
wg typu szkoły [%]

Źródło: opracowanie własne – Arleta Jaśniewicz

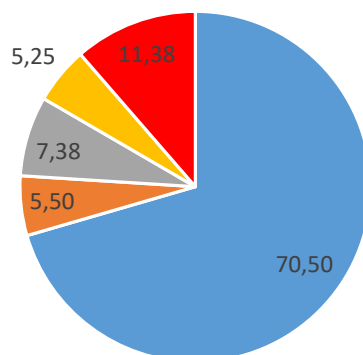
Zdecydowana większość badanych uczniów zamieszkiwała na obszarach wiejskich i w małych miastach. Nieco ponad jedenaście procent uczestników wskazało jako miejsce zamieszkania miasto o liczbie mieszkańców powyżej 50 tys.

Wykres 5
Liczba uczestników badania
wg miejsca zamieszkania [osoby]

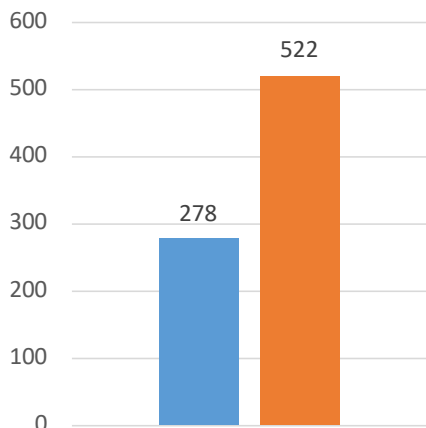
■ wieś ■ miasto do 5 tys. ■ miasto 5–20 tys. ■ miasto 20–50 tys. ■ miasto 50–100 tys.

Wykres 6
Rozkład uczestników badania
wg miejsca zamieszkania [%]

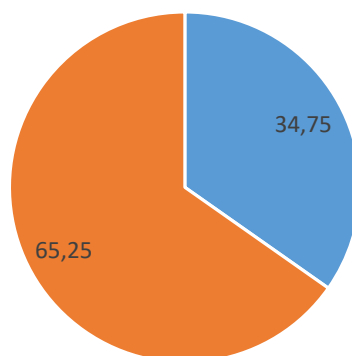
Źródło: opracowanie własne – Arleta Jaśniewicz

Wykres 7
Liczba uczestników badania
wg płci [osoby]

■ dziewczęta ■ chłopcy

Wykres 8
Rozkład uczestników badania
wg płci [%]

Źródło: opracowanie własne – Arleta Jaśniewicz

Badanie wykazało, iż zdecydowana większość uczniów uczących się w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe to mieszkańcy wsi i małych miast.

W badaniu zapewniono uczestnictwo uczniów i uczennic. W badanej próbie przeważali uczniowie płci męskiej, jednak w trakcie badania zwracano szczególną uwagę, aby wśród badanych znaleźli się uczestnicy kształcący się w zawodach uważanych za typowo męskie i typowo żeńskie.

II. ANALIZA OCZEKIWAŃ DOTYCZĄCYCH PRZYSZŁEGO ZATRUDNIENIA

Pytania ankietowe zostały podzielone na trzy główne grupy. Pierwszą grupę stanowią pytania dotyczące planów edukacyjno-zawodowych po ukończeniu szkoły. Celem szczegółowym badania było uzyskanie informacji, czy absolwenci szkół kształcących w zawodzie mają zamiar podjąć pracę w wyuczonym zawodzie, czy też zamierzają go zmienić. Podobne pytanie dotyczyło planów edukacyjnych, tj. badacze chcieli uzyskać wiedzę, czy jeżeli absolwenci szkół prowadzących kształcenie zawodowe mają zamiar kontynuować naukę na wyższym stopniu nauczania, to czy będzie to kontynuacja nauki w tym samym, czy też w innym kierunku kształcenia. W tej samej grupie znalazło się też pytanie dotyczące planowanych metod poszukiwania pracy. Celem było uzyskanie poglądu na temat samodzielności i znajomości rynku pracy wśród przyszłych absolwentów.

Druaga grupa pytań dotyczyła rodzaju preferowanego pracodawcy oraz oczekiwanego miejsca (lokalizacji geograficznej) przyszłej pracy. Ponadto w tej grupie znalazły się pytania dotyczące oczekiwanych zarobków oraz deklarowanej liczby godzin pracy. Badana była też deklarowana mobilność geograficzna uczniów, rozumiana jako skłonność do pracy w delegacji służbowej oraz do dojazdów do pracy.

Trzecia grupa pytań dotyczyła oceny przygotowania uczniów do wejścia na rynek pracy. W szczególności zbadano subiektywną ocenę przygotowania do rozpoczęcia pracy, ale także poproszono badanych o wskazanie, których umiejętności – w ich ocenie – najbardziej im brakuje. Pogłębiająca analiza dotyczyła umiejętności posługiwania się językami obcymi oraz obsługi programów komputerowych, w szczególności Pakietu Office i specjalistycznego oprogramowania.

Dodatkowe pytanie odnosiło się do postrzegania przez uczniów zasady równości szans płci na rynku pracy.

II.1. Plany edukacyjno-zawodowe uczniów

Większość uczniów (58,63%) deklaruje podjęcie pracy po ukończeniu szkoły. Co ciekawe, w grupie deklarującej podjęcie pracy ponad połowa badanych (57,99%) zamierza zmie-

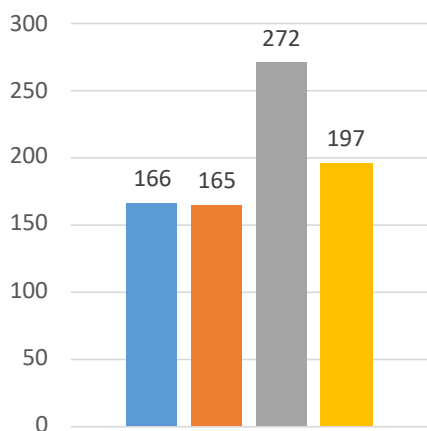
nić zawodów. Również połowa osób deklarujących kontynuację nauki na wyższym poziomie edukacji deklaruje zmianę zawodu lub kierunku kształcenia. Większość badanych nie wiąże swojej przyszłości z dotychczasowym kierunkiem kształcenia w zawodzie. W związku z tym rodzi się uzasadnione pytanie o dojrzałość i samodzielność decyzji podejmowanych przed wyborem szkoły ponadpodstawowej prowadzącej kształcenie w zawodzie. Przede wszystkim powstają wątpliwości, czy wybory te dokonywane są w zgodzie z zainteresowaniami i predyspozycjami uczniów kończących szkoły podstawowe oraz czy absolwenci szkół podstawowych są przygotowani do podejmowania w pełni świadomych decyzji w tym zakresie.

Jednocześnie badani wykazali się umiarkowaną samodzielnością, deklarując metody poszukiwania pracy. Ponad 61% (61,14%) zadeklarowało, że będzie poszukiwać pracy samodzielnie, bezpośrednio u pracodawców, poprzez Internet oraz w miejscach, w których odbywali praktykę zawodową. Jednak poszukiwanie pracy w miejscu praktyk deklaruje poniżej 10% badanych (9,63%), a na pomoc nauczycieli w tym zakresie liczy zaledwie 1,25% badanych. Zauważalna jest więc niezwykle mała rola szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe jako facylitatora działań w obszarze rynku pracy. Szkolnictwo wyższe może stanowić przykład bardziej efektywnego modelu, np. poprzez biura karier, akademickie inkubatory przedsiębiorczości oraz coraz powszechniejsze kształcenie dualne.

II.2. Oczekiwania badanych wobec przyszłej pracy

Jedna trzecia badanych liczy na pomoc rodziców, rodziny i znajomych w znalezieniu pracy, jednak zaledwie kilkadziesiąt osób zadeklarowało, iż zamierza poszukiwać pracy w powiatowym urzędzie pracy, co świadczy o tym, że zdecydowana większość badanych nie zakładała trudności w uzyskaniu zatrudnienia. Jest to uzasadnione, biorąc pod uwagę termin realizacji badania – kwiecień 2019 r. – będący okresem stosunkowej koniunktury gospodarczej. Rynek pracy w tym okresie nazywany był „rynkiem pracownika”, a w wielu branżach i zawodach pracodawcy odczuwali znaczący niedobór pracowników.

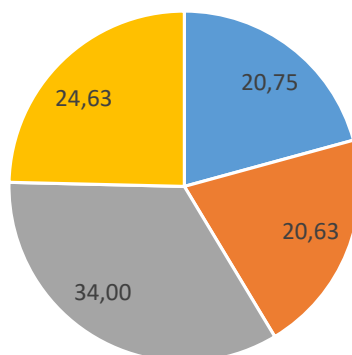
Wykres 9
Plany edukacyjno-zawodowe uczniów [osoby]

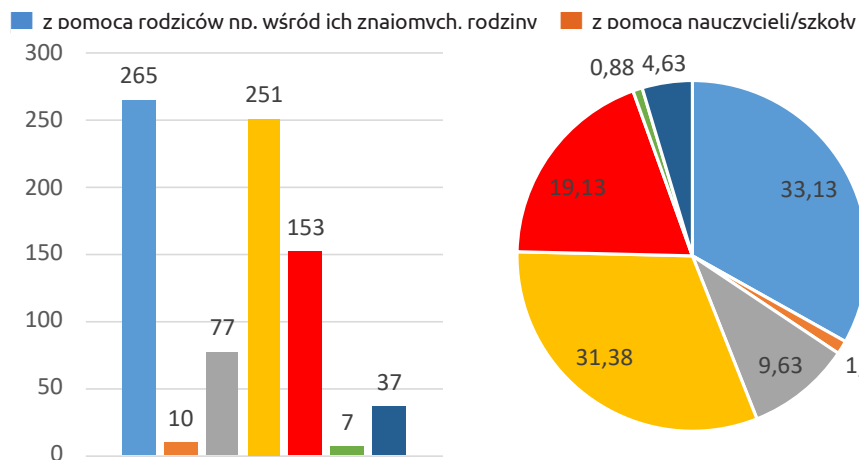
■ nauka w innym zawodzie ■ nauka w innym zawodzie
■ praca w innym zawodzie ■ praca w wyuczonym zawodzie

Źródło: opracowanie własne – Arleta Jaśniewicz

Wykres 10
Plany edukacyjno-zawodowe uczniów [%]

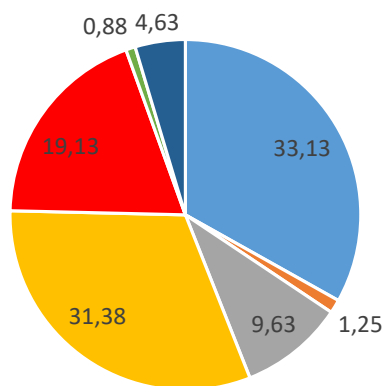

Wykres 11
Deklarowane metody poszukiwania pracy [osoby]

■ w miejscu praktyk zawodowych ■ poprzez ogłoszenia w Internecie
■ bezpośrednio u pracodawców ■ przez agencje pracy tymczasowej
■ zarejestruję się w powiatowym urzędzie pracy

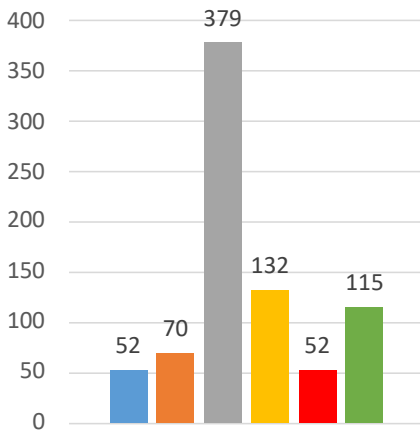
Wykres 12
Deklarowane metody poszukiwania pracy [%]

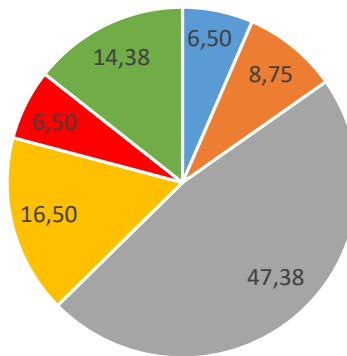
Źródło: opracowanie własne – Arleta Jaśniewicz

Interesującym obszarem badania były kwestie związane z oczekiwaniami dotyczącymi przyszłego miejsca pracy. Na pytanie „W jakiej organizacji chciałbyś pracować?” zdecydowana większość respondentów odpowiedziała, iż preferuje małe lub średnie przedsiębiorstwo lub duże przedsiębiorstwo. Niewielu badanych chciałoby pracować w urzędzie. Niespełna jedna czwarta badanych chciałaby pracować w firmie rodzinnej lub prowadzić własną działalność gospodarczą, co może świadczyć o stosunkowo niewielkich aspiracjach i możliwościach przedsiębiorczych młodzieży.

Wykres 13
Oczekiwania uczniów dotyczące przyszłego miejsca pracy [osoby]

Wykres 14
Oczekiwanie uczniów dotyczące miejsca pracy [%]

■ urząd publiczny ■ firma rodzinna ■ mała lub średnia firma ■ duże przedsiębiorstwo
■ firma z kapitałem zagranicznym ■ na własny rachunek

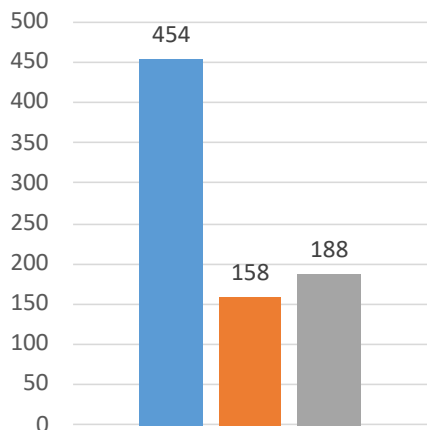
Źródło: opracowanie własne – Arleta Jaśniewicz

Jedną z ważniejszych determinant sukcesu pracownika na rynku pracy jest mobilność geograficzna. Kilka pytań badawczych dotyczyło skłonności do przemieszczania się. Pomimo że znakomita większość badanych chciałaby pracować w miejscu zamieszkania lub w najbliższej okolicy, ponad 43% (43,25%) zadeklarowało gotowość wyjazdu do dużego miasta lub za granicę, co świadczy o stosunkowo wysokiej deklarowanej mobilności geograficznej badanych. Co ciekawe, jedynie 30,75% zadeklarowało gotowość do podjęcia pracy poza miejscem zamieszkania (praca w delegacji). Można więc wysnuć wniosek, że młodzież raczej chciałaby zmienić miejsce zamieszkania i pracy niż ponosić niewątpliwie wysiłek związany z pracą poza miejscem zamieszkania i zwiększonymi kosztami utrzymania gospodarstwa domowego.

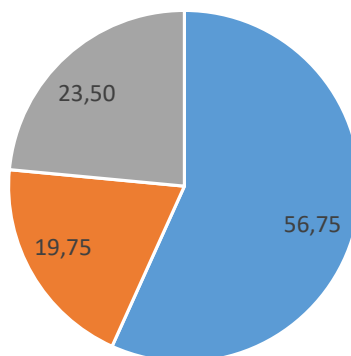
Na uwagę zasługuje fakt, że nadal wyjazd do pracy za granicę wydaje się bardziej atrakcyjny niż wyjazd do dużego miasta w Polsce. Często zarobki zagraniczne są wyższe, a koszty utrzymania niższe niż ma to miejsce w większych, najlepiej rozwijających się miastach w kraju. Ponadto z obserwacji wynika, że wyjazd za granicę

jest traktowany często jako pewien etap, który ma charakter tymczasowy, jednak pozwala zgromadzić pewne środki finansowe na start i usamodzielnienie się (zakup pierwszego samochodu, wynajem samodzielnego mieszkania itp.).

Wykres 15
Deklarowana mobilność geograficzna uczniów [osoby]

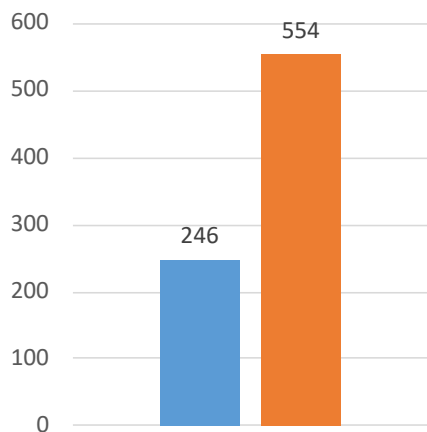
Wykres 16
Deklarowana mobilność geograficzna uczniów [%]

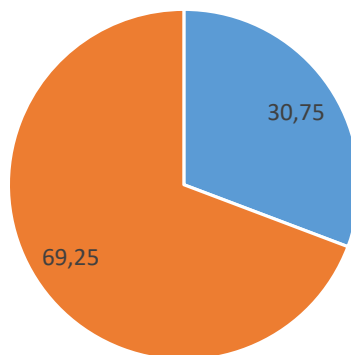
■ w miejscu zamieszkania lub w najbliższej okolicy ■ wyjadę do dużego miasta
■ wyjadę za granicę

Źródło: opracowanie własne - Arleta Jaśniewicz

Wykres 17
Deklarowana skłonność młodzieży do pracy w delegacji [osoby]

Wykres 18
Deklarowana skłonność młodzieży do pracy w delegacji [%]

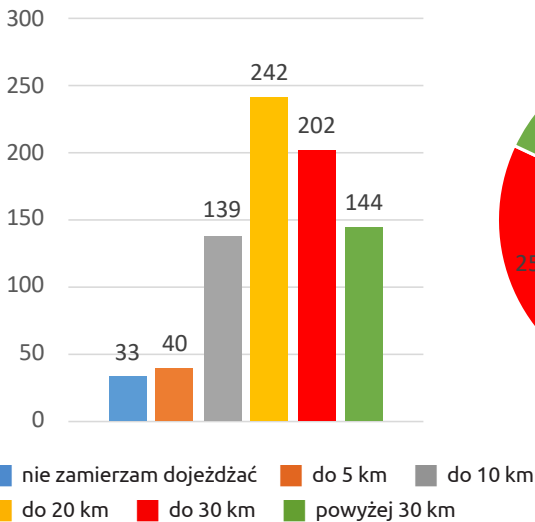

■ tak ■ nie

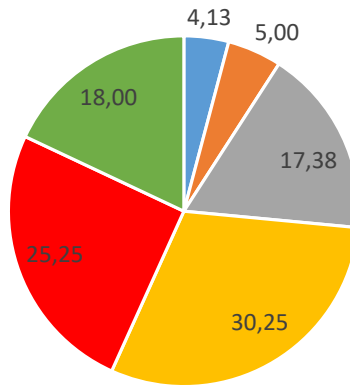
Źródło: opracowanie własne - Arleta Jaśniewicz

Na podkreślenie zasługuje fakt, że znakomita większość badanych deklaruje gotowość dojazdów do pracy. Aż 18% wyraziło gotowość do codziennych dojazdów do pracy na odległość ponad 30 km. Zaledwie 4,13% badanych zadeklarowało, iż nie zamierza dojeżdżać do pracy. Młodzież – mieszkająca głównie na obszarach peryferyjnych, o niskim wskaźniku przedsiębiorczości – wydaje się świadoma tego, że mobilność geograficzna jest jednym z kluczowych determinant sukcesu na rynku pracy, rozumianego jako podjęcie atrakcyjnej i dobrze płatnej pracy, zgodnie z indywidualnymi oczekiwaniami młodego człowieka.

Wykres 19
Deklarowana skłonność młodzieży do dojazdów do pracy [osoby]

Wykres 20
Deklarowana skłonność młodzieży do dojazdów do pracy [%]

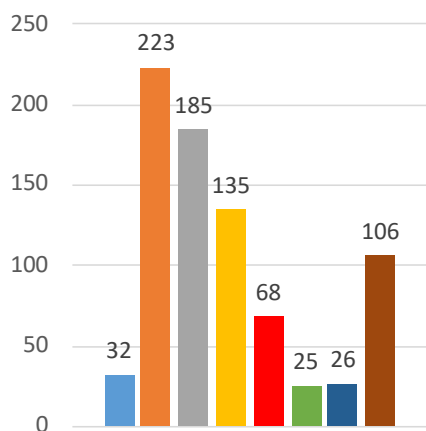

Źródło: opracowanie własne – Arleta Jaśniewicz

W terminie realizacji badania (II kwartał 2019 r.) minimalne ustawowe wynagrodzenie wynosiło 2200 złotych brutto, a przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej wg GUS 4839,24 złotych brutto. Kwoty te odpowiednio wynoszą 1 599,53 złotych oraz 3 437,96 netto. Ponad połowa badanych oczekuje w pierwszej pracy zarobków wynoszących co najmniej 2000 złotych netto, a około 13% (13,25%) badanych chciałoby zarabiać ponad 5 000 złotych netto. Na tym tle oczekiwania płacowe młodzieży wydają się zbyt wysokie w stosunku do realiów rynku pracy. Jednocześnie wyniki wskazują na spore aspiracje finansowe.

Większość badanych chciałaby pracować standardowe osiem godzin dziennie, jednakże 27,5% badanych zadeklarowało gotowość do pracy ponad osiem godzin. Ta deklaracja pokazuje, iż deklarowane oczekiwania finansowe młodzieży poparte są do pewnego stopnia gotowością do ponoszenia dodatkowego wysiłku związanego z gotowością wydłużenia czasu pracy.

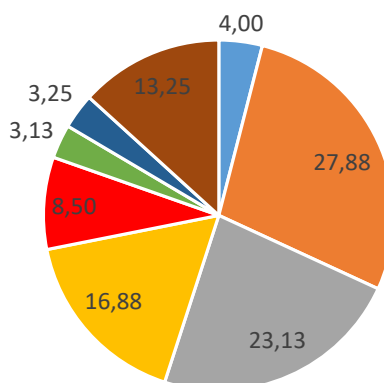
Wykres 21
Oczekiwania płacowe młodzieży
[osoby]

■ poniżej 2000 zł
 ■ 2000-2500 zł
 ■ 2501-3000 zł
 ■ 3501-4000 zł
 ■ 4001-4500 zł
 ■ 4501-5000 zł
 ■ powyżej 5000 zł

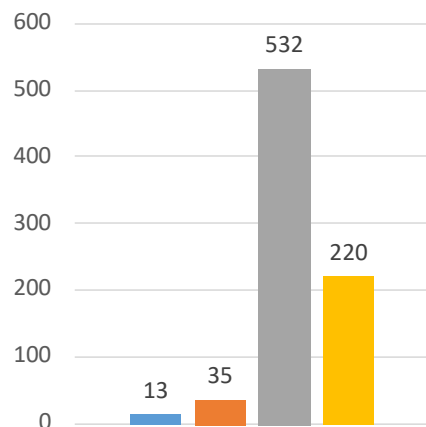
Źródło: opracowanie własne – Arleta Jaśniewicz

Wykres 22
Oczekiwania płacowe młodzieży
[%]

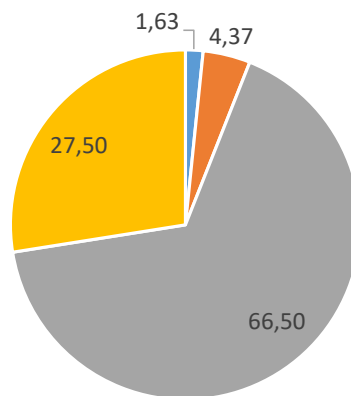

Wykres 24
Deklarowany dzienny wymiar
czasu pracy [%]

Wykres 23
Deklarowany dzienny wymiar
czasu pracy [osoby]

■ 4 godziny (pół etatu)
 ■ 6 godzin (3/4 etatu)
 ■ 8 godzin
 ■ powyżej 8 godzin

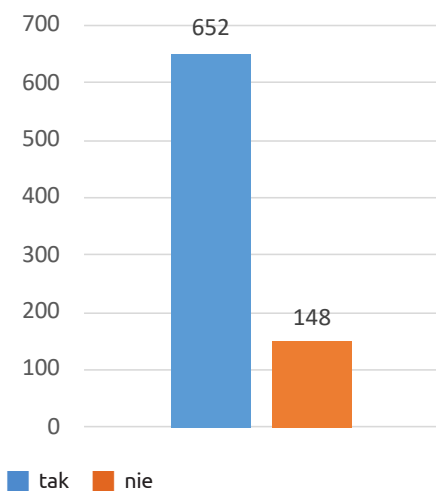
Źródło: opracowanie własne – Arleta Jaśniewicz

III. ANALIZA OCENY PRZYGOTOWANIA DO WEJŚCIA NA RYNEK PRACY

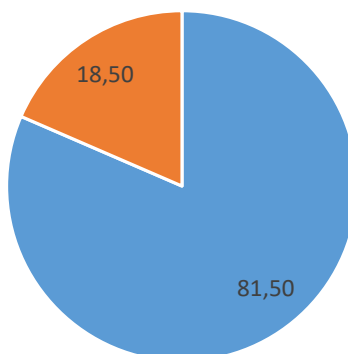
III.1. Ogólne odczucia dotyczące przygotowania do wejścia na rynek pracy

Zdecydowana większość badanych uważa, że jest dobrze przygotowana do wejścia na rynek pracy. Na ogólnie zadane pytanie „Czy uważasz, że jesteś dobrze przygotowany/a do podjęcia pracy?” 81,5% badanych odpowiedziało twierdząco.

Wykres 25
Deklarowana ocena przygotowania podjęcia pracy [osoby]

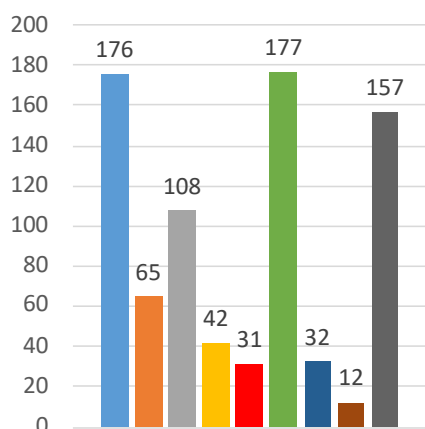
Wykres 26
Deklarowana ocena przygotowania uczniów do podjęcia pracy [%]

Źródło: opracowanie własne – Arleta Jaśniewicz

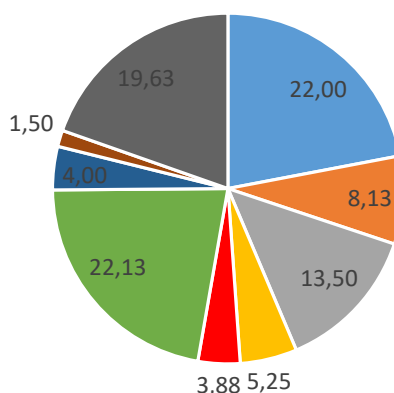
Tym niemniej subiektywna percepcja pozytywnej oceny dobrego przygotowania do rozpoczęcia kariery zawodowej zmienia się, gdy wprost zapytano o umiejętności, których młodzieży brakuje. Na pytanie „Jakich umiejętności ci brakuje?” [przed wejściem na rynek pracy] jedynie 19,63% badanych odpowiedziało, że nie brakuje im żadnych umiejętności. Może to świadczyć między innymi o tym, że młodzież nie w pełni uświadamia sobie, jakie umiejętności są niezbędne w celu wykonywania pracy oraz nie docenia znaczenia umiejętności koniecznych do poszukania atrakcyjnych ofert pracy i uzyskania zatrudnienia. Można odnieść wrażenie, że pewien zestaw umiejętności praktycznych związanych z poruszaniem się po rynku pracy, pomimo że równie istotny jak pozostałe kompetencje społeczne oraz kwalifikacje zawodowe jest niedoceniany przez uczniów oraz szkołę w procesie kształcenia.

Wykres 27
Deklarowana ocena umiejętności przydatnych na rynku pracy [osoby]

- umiejętności praktycznych związanych z zawodem
- wiedzy teoretycznej związanej z zawodem
- znajomości rynku pracy
- znajomości metod poszukiwania pracy
- zdolności komunikacyjnych
- znajomości języka obcego
- umiejętności obsługi programów komputerowych
- pracy w zespole
- żadnych

Wykres 28
Deklarowana ocena umiejętności przydatnych na rynku pracy [%]

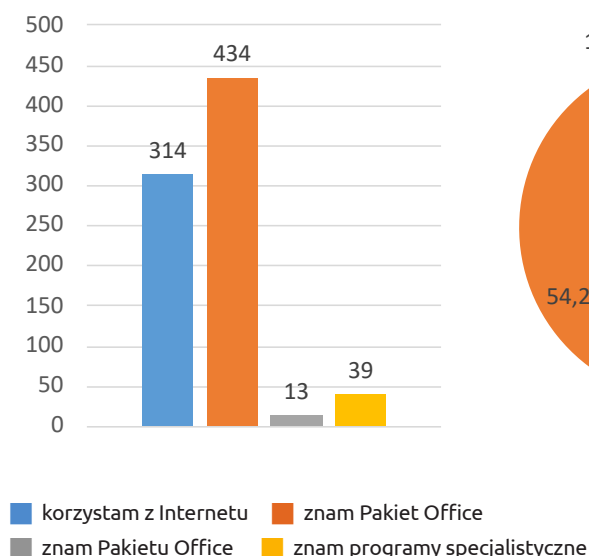
Źródło: opracowanie własne – Arleta Jaśniewicz

III.2. Analiza oceny kompetencji cyfrowych

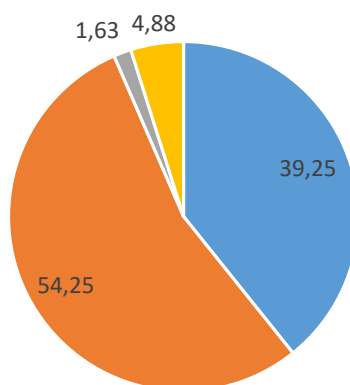
Jedną z pożądanych przez pracodawców kompetencji na rynku pracy są kompetencje cyfrowe. Jednym z aspektów kompetencji cyfrowych jest krytyczne i odpowiedzialne korzystanie z technologii cyfrowych i interesowanie się nimi ze względu na cele uczenia się, pracę i uczestniczenie w życiu społecznym. Dlatego też w aspekcie praktycznym ważna jest umiejętność obsługi programów komputerowych. Większość z badanych deklaruje korzystanie z zasobów Internetu oraz znajomość Pakietu Of-

fice, a nawet obsługę specjalistycznych programów komputerowych. Tym niemniej z Internetu korzysta znacznie mniej niż połowa badanych, co pozostaje w pozornej sprzeczności z opinią o tym, że Internet oraz związane z nim uczestnictwo w mediach społecznościowych jest domeną młodzieży, niezależnie od innych czynników, w tym ekonomicznych i geograficznych. Według badania przeprowadzonego przez Ministerstwo Cyfryzacji w 2019 roku „Nastolatki 3.0” blisko 96% polskich nastolatków codziennie korzysta z Internetu. Robią to najczęściej przy użyciu smartfonów, a Internet wykorzystywany jest głównie do celów niezwiązanych z nauką i pracą. Najczęściej wykorzystywany jest on do słuchania muzyki (65,4%), oglądania filmów i seriali (62,1%), kontaktu z rodziną i znajomymi poprzez komunikatory (61%) oraz używania portali społecznościowych (59,4%). Tymczasem, jak się okazuje, skojarzenie obsługi komputera i korzystania z Internetu powoduje, że znacznie mniej osób deklaruje umiejętność skorzystania z Internetu, w tym prawdopodobnie także do celów związanych z pracą lub jej poszukiwaniem.

Wykres 29
Ocena umiejętności obsługi
programów komputerowych [osoby]

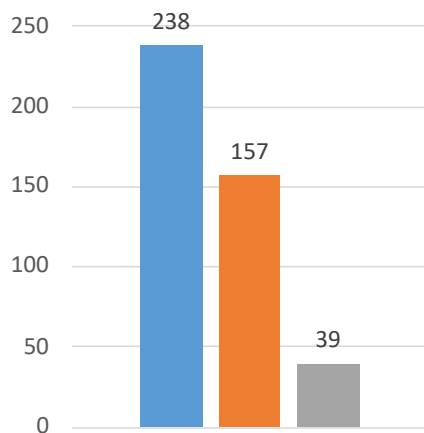
Wykres 30
Ocena umiejętności obsługi
programów komputerowych [%]

Źródło: opracowanie własne – Arleta Jaśniewicz

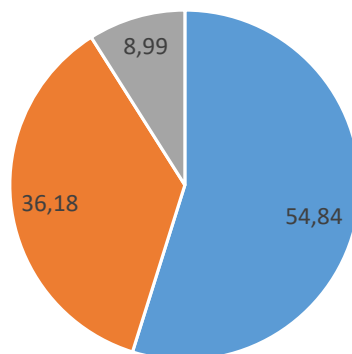
Warto zwrócić uwagę, że wprawdzie ponad połowa badanych zadeklarowała znajomość Pakietu Office, jednak w większości przypadków jest to znajomość zaledwie w stopniu podstawowym. Znajomość Pakietu Office w stopniu zaawansowanym zadeklarowała mniej niż jedna dziesiąta badanych.

Wykres 31
Deklarowana znajomość
Pakietu Office [osoby]

■ w stopniu podstawowym
 ■ w stopniu średniozaawansowanym
■ w stopniu zaawansowanym

Wykres 32
Deklarowana znajomość
Pakietu Office [%]

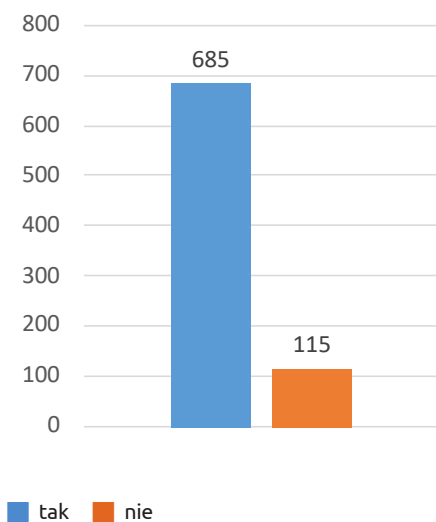

Źródło: opracowanie własne – Arleta Jaśniewicz

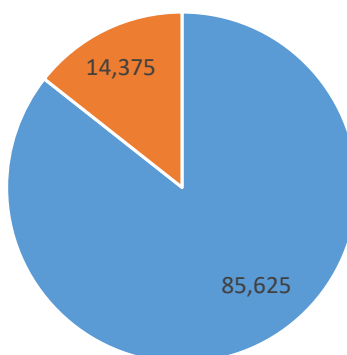
III.3. Analiza oceny kompetencji językowych

Kolejną pożądaną przez pracodawców i przydatną w większości wykonywanych zawodów umiejętnością na rynku pracy jest znajomość języków obcych. Znajomość języków obcych, oprócz znajomości języka ojczystego, wpływa na kształtowanie i poziom jednej z ośmiu kompetencji kluczowych, która dotyczy kompetencji w zakresie tworzenia i rozumienia informacji. Znacząca większość badanej młodzieży zadeklarowała znajomość języka obcego. Podobnie jednak jak w przypadku obsługi programów komputerowych, jest to znajomość języka na poziomie podstawowym.

Wykres 33
Deklarowana znajomość
języka obcego [osoby]

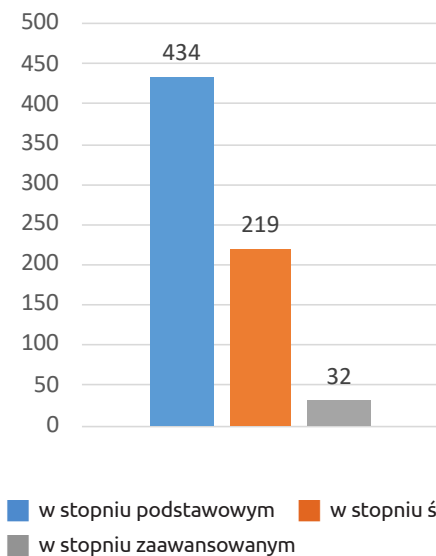

Wykres 34
Deklarowana znajomość
języka obcego [%]

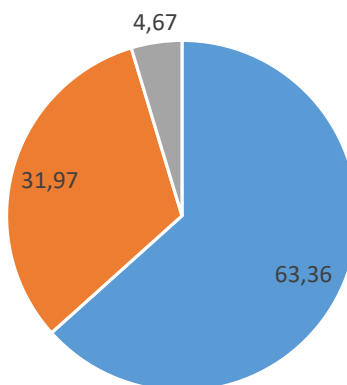

Źródło: opracowanie własne – Arleta Jaśniewicz

Wykres 35
Deklarowany poziom znajomości
języka obcego [osoby]

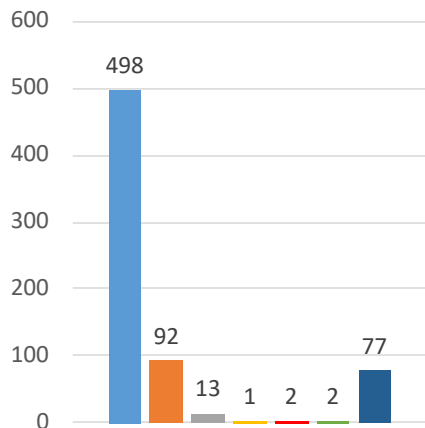
Wykres 36
Deklarowany poziom znajomości
języka obcego [%]

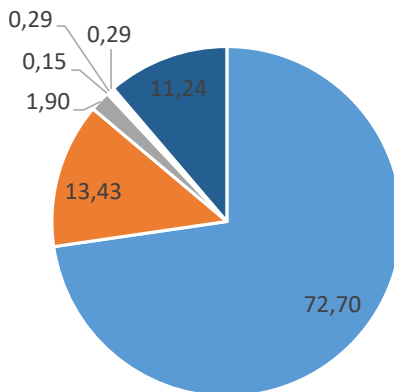
Źródło: opracowanie własne – Arleta Jaśniewicz

Najczęściej deklarowano znajomość języka angielskiego i niemieckiego. Stosunkowo niewiele osób wskazało znajomość kilku języków obcych.

Wykres 37
Deklarowane języki obce [osoby]

Wykres 38
Deklarowane języki obce [%]

■ angielski
 ■ niemiecki
 ■ rosyjski
 ■ hiszpański
■ włoski
 ■ francuski
 ■ nie wskazano

Źródło: opracowanie własne – Arleta Jaśniewicz

W badaniu zapytano również młodzież o ocenę równości szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy. Na pytanie „Czy uważasz, że kobiety i mężczyźni mają równe szanse na rynku pracy?” 554 osób, co stanowi 69,37% ogółu respondentów, odpowiedziało „tak”, natomiast 246 osób, to jest 30,63%, uważa, że „nie”.

IV. WNIOSKI I REKOMENDACJE

IV.1. Wnioski

1. Zdecydowana większość uczniów uczących się w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe to mieszkańcy wsi i małych miast.
2. Większość uczniów (58,63%) deklaruje podjęcie pracy po ukończeniu szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe.
3. W grupie deklarującej podjęcie pracy ponad połowa badanych (57,99%) zamierza zmienić zawód.
4. Połowa osób deklarujących kontynuację nauki na wyższym poziomie edukacji zamierza zmienić zawód lub kierunek kształcenia.
5. Uczniowie kończący szkoły podstawowe nie są w pełni przygotowani do podejmowania decyzji dotyczących wyboru typu szkoły i kierunku kształcenia.
6. Zauważalna jest niewielka rola szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe jako facylitatora działań w obszarze rynku pracy.
7. Niespełna jedna czwarta badanych chciałaby pracować w firmie rodzinnej lub prowadzić własną działalność gospodarczą, co może świadczyć o stosunkowo niewielkich aspiracjach i możliwościach przedsiębiorczych młodzieży.
8. Młodzież raczej chciałaby zmienić miejsce zamieszkania w celu podjęcia pracy niż ponieść niewątpliwy wysiłek związany z dojazdami do pracy lub zwiększonymi kosztami utrzymania gospodarstwa domowego.
9. Wyniki badania wskazują na wysokie aspiracje płacowe młodzieży, jednak oczekiwania te wydają się zbyt wysokie w stosunku do realiów rynku pracy.
10. Umiejętności praktyczne związane z poruszaniem się po rynku pracy, pomimo że równie istotne jak pozostałe kompetencje społeczne oraz kwalifikacje zawodowe, są niewystarczająco doceniane przez uczniów oraz szkołę w procesie kształcenia.
11. Mniej osób deklaruje umiejętność skorzystania z Internetu z wykorzystaniem komputera niż smartfona, w tym prawdopodobnie do celów związanych z pracą lub jej poszukiwaniem.
12. Umiejętności cyfrowe i językowe uczniów kończących szkoły prowadzące kształcenie zawodowe kształtują się w większości na poziomie podstawowym.

IV.2. Rekomendacje

1. Należy wspierać uczniów kończących szkoły podstawowe w procesie podejmowania decyzji dotyczących wyboru kierunku kształcenia poprzez zajęcia zawodoznawcze, promocję kształcenia zawodowego, pracy w zawodzie oraz indywidualne i grupowe doradztwo zawodowe.
2. Należy rozwijać zainteresowania zgodnie z predyspozycjami uczniów kończących szkoły podstawowe oraz wspierać ich w samopoznaniu i definiowaniu własnych zainteresowań zawodowych.
3. Szkolnictwo wyższe może stanowić przykład bardziej efektywnego modelu rozwijania umiejętności związanych z poruszaniem się po rynku pracy, np. poprzez instrumenty takie jak biura karier, szkolne inkubatory przedsiębiorczości oraz coraz powszechniejsze kształcenie dualne.
4. Należy wspierać przedsiębiorczość młodzieży poprzez edukację ekonomiczną z wykorzystaniem ponadstandardowych instrumentów, takich jak np. konkursy realizowane we współpracy z przedsiębiorcami, studia przypadków, wizyty studyjne w przedsiębiorstwach, spółdzielczość szkolna, firmy symulacyjne i szkolne inkubatory przedsiębiorczości.
5. Konieczna jest szersza edukacja dotycząca prawa pracy, w szczególności w zakresie płac, rodzajów umów, praw i obowiązków pracowniczych oraz zasady równości szans płci i niedyskryminacji.
6. Należy systemowo rozwijać dostęp do instrumentów i instytucji rynku pracy oraz zapewniać młodzieży wsparcie doradcy zawodowego, również w zakresie elementów pośrednictwa pracy.
7. Należy rozwijać praktyczne umiejętności cyfrowe i językowe uczniów.

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 • Liczba uczestników badania wg lokalizacji szkoły [osoby].....	10
Wykres 2 • Rozkład uczestników badania wg lokalizacji szkoły [%].....	10
Wykres 3 • Liczba uczestników badania wg typu szkoły [osoby]	11
Wykres 4 • Rozkład uczestników badania wg typu szkoły [%]	11
Wykres 5 • Liczba uczestników badania wg miejsca zamieszkania [osoby].....	12
Wykres 6 • Rozkład uczestników badania wg miejsca zamieszkania [%].....	12
Wykres 7 • Liczba uczestników badania wg płci [osoby]	12
Wykres 8 • Rozkład uczestników badania wg płci [%]	12
Wykres 9 • Plany edukacyjno-zawodowe uczniów [osoby]	16
Wykres 10 • Plany edukacyjno-zawodowe uczniów [%]	16
Wykres 11 • Deklarowane metody poszukiwania pracy [osoby].....	16
Wykres 12 • Deklarowane metody poszukiwania pracy [%].....	16
Wykres 13 • Oczekiwania uczniów dotyczące przyszłego miejsca pracy [osoby]	17
Wykres 14 • Oczekiwanie uczniów dotyczące przyszłego miejsca pracy [%]	17
Wykres 15 • Deklarowana mobilność geograficzna uczniów [osoby]	18
Wykres 16 • Deklarowana mobilność geograficzna uczniów [%].....	18
Wykres 17 • Deklarowana skłonność młodzieży do pracy w delegacji [osoby].....	18
Wykres 18 • Deklarowana skłonność młodzieży do pracy w delegacji [%]	18
Wykres 19 • Deklarowana skłonność młodzieży do dojazdów do pracy [osoby].....	19
Wykres 20 • Deklarowana skłonność młodzieży do dojazdów do pracy [%]	19
Wykres 21 • Oczekiwania płacowe młodzieży [osoby].....	20
Wykres 22 • Oczekiwania płacowe młodzieży [%].....	20
Wykres 23 • Deklarowany dzienny wymiar czasu pracy [osoby].....	20
Wykres 24 • Deklarowany dzienny wymiar czasu pracy [%]	20
Wykres 25 • Deklarowana ocena przygotowania uczniów do podjęcia pracy [osoby]	21
Wykres 26 • Deklarowana ocena przygotowania uczniów do podjęcia pracy [%].....	21
Wykres 27 • Deklarowana ocena umiejętności przydatnych na rynku pracy [osoby].....	22
Wykres 28 • Deklarowana ocena umiejętności przydatnych na rynku pracy [%].....	22
Wykres 29 • Ocena umiejętności obsługi programów komputerowych [osoby]	23
Wykres 30 • Ocena umiejętności obsługi programów komputerowych [%]	23
Wykres 31 • Deklarowana znajomość Pakietu Office [osoby]	24
Wykres 32 • Deklarowana znajomość Pakietu Office [%].....	24
Wykres 33 • Deklarowana znajomość języka obcego [osoby].....	25
Wykres 34 • Deklarowana znajomość języka obcego [%].....	25
Wykres 35 • Deklarowany poziom znajomości języka obcego [osoby].....	25
Wykres 36 • Deklarowany poziom znajomości języka obcego [%]	25
Wykres 37 • Deklarowane języki obce [osoby].....	26
Wykres 38 • Deklarowane języki obce [%].....	26

